

4 pav. 1509 m. Žygimanto Senojo pusgrašis. I. Sadausko nuotr.

Fig. 4. A half-grosz of Sigismund I the Old, minted in 1509.

XVI–XX a. dubeninių, karnizinių ir plokštinių koklių fragmentai (tarp jų kelios didelės dabartinių rūmų krosnių koklių dalys, datuojamos XIX a. pabaiga–XX a. pradžia), XVI–XVII a. forminės plytos ir čerpių fragmentai, XVI–XX a. metaliniai ir stiklo dirbiniai. Tarp aptiktų metalinių dirbinių verta paminėti XVI–XVII a. juostinį žiedą su monograma „IHS“. Aptiktos ir 8 XVI–XIX a. monetos, tarp jų išsiskyrė 1509 m. Žygimanto Senojo sidabrinis pusgrašis (4 pav.). Radiniai perduoti LNM.

3 Žygimantų Street

In 2023, detailed excavations and a field survey were conducted at 3 Žygimantų Street in Vilnius, adjacent to the palace of Jonas Juozapas Tiškevičius, covering a total of 188.3 m^2. The detailed excavations comprised a single trench, 40.3 m^2 in size, which revealed a cultural layer between 0.6 and 1.7 m in thickness, spanning the 17th–21st centuries, and a ditch dating to the second half of the 17th century. Fragments of arched foundations of the 17th-century stone perimeter fence of the Radziwiłł residence were uncovered (Figs. 1, 2), along with the heavily damaged remnants of a brick chimney base and a stove dating from the second half of the 18th to the early 19th century. The survey covered an area of 148 m^2 and identified a cultural layer between 40 cm and 2 m in thickness that had been disturbed by past earthworks. The layer was formed in several phases between the second half of the 19th and the early 21st century. Fragments of the outer wall of the cross-wing of the Radziwiłł palace (Figs. 1, 3) from the 16th–17th centuries were uncovered. A total of 102 finds were collected during the excavation: household pottery and stove tiles from the 16th–20th centuries; shaped bricks and roof tiles from the 16th–17th centuries; metalwork and glassware from the 16th–20th centuries; and 8 coins from the 16th–19th centuries (Fig. 4).

Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė

J. Basanavičiaus gatvė 28

Vilniuje J. Basanavičiaus g. 28 teritorijoje, kuri patenka į Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu (UK 33653), ir pastato (UK 48643) teritorijas, 2023–2024 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrimai. Jų metu ištirta 20 2x2 m dydžio šurfų. Bendras ištirtas plotas – 80 m^2.

Arčiausiai tyrimų vietos, Algirdo g. 3 sklype, 2019 m. S. Sprindys ištyrė 14 šurfų, bendro 28 m^2 ploto ir fiksavo piltinės kilmės XX a. sluoksnius su pavieniais XVIII a. radiniais (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 530). 2010 m. šiame sklype archeologinius tyrimus atliko M. Vitkūnas (*ATL 2010 metais*, 2011, p. 543). Šių žvalgomųjų tyrimų metu fiksuotas permaišytas ir supiltinis XIX–XX a. sluoksnis su pavieniais XVII–XX a. radiniais. Tyrimus 2011 m. Algirdo g. 3 sklype vykdė G. Piličiauskas (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 642). Tyrimų metu žvalgyta 80 m ilgio trasa, iš viso 120 m^2 dydžio plotas. Fiksuoti maišyti ir supilti XIX–XX a. sluoksniai. 2014 m. žvalgomuosius tyrimus Algirdo g. 5 kieme vykdė S. Rutkovski (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 627). Ištirtas 3 m^2 dydžio šurfas, fiksuoti XIX–XXI a. susiformavę sluoksniai. 2003 m.

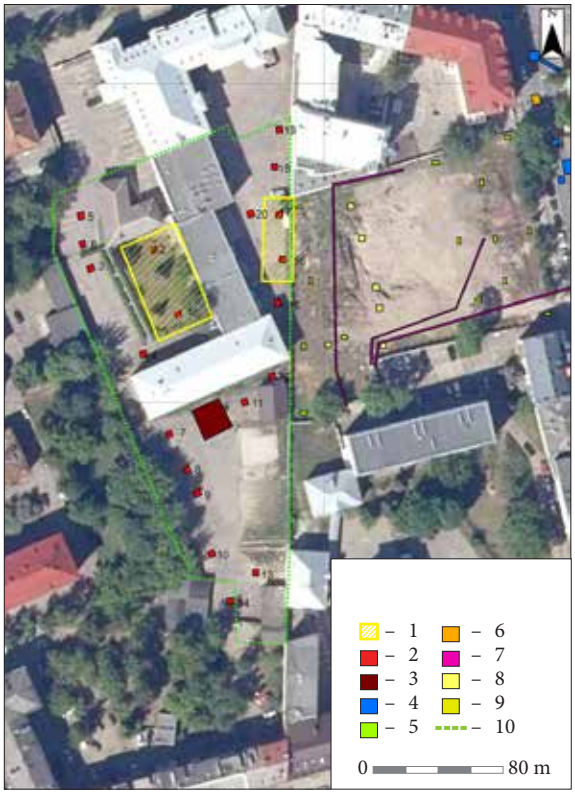

1 pav. Tyrimų vietos situacijos ir ankstesnių tyrimų suvestinis planas: 1 – detalių tyrimų plotas; 2 – 2023 m. tirtų šurfų vietos; 3 – požeminė slėptuvė; 4 – 2021 m. A. Šležo tyrimai; 5 – 2019 m. S. Sprindžio tyrimai; 6 – 2017 m. N. Dargytės tyrimai; 7 – 2011 m. G. Piličiausko tyrimai; 8 – 2010 m. M. Vitkūno tyrimai; 9 – 2009 m. E. Butėno tyrimai; 10 – sklypo riba. M. Remenčiūtės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – detailed excavations; 2 – 2023 test pits; 3 – an underground shelter; 4 – excavations by A. Šležas in 2021; 5 – excavations by S. Sprindis in 2019; 6 – excavations by N. Dargytė in 2017; 7 – excavations by G. Piličiauskas in 2011; 8 – excavations by M. Vitkūnas in 2010; 9 – excavations by E. Butėnas in 2009; 10 – plot boundaries.

žvalgomuosius tyrimus J. Basanavičiaus ir Švitrigailos g. sankirtoje vykdė K. Katalynas (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 314). Ištirti 3 šurfai, bendro 13 m² ploto. Aptiktas 0,9–1,4 m storio XIX a. pabaigos–XX a. kultūrinis sluoksnis. 2017 m. M. K. Čiurlionio gatvėje archeologinius tyrimus atliko N. Dargytė (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 722). Tyrimų metu fiksuotas XX a. maišytas sluoksnis. 2021 m. Algirdo gatvės rekonstrukcijos darbų metu nuo V. Mykolaičio-Putino gatvės iki Geležinkelių gatvės žvalgymus vykdė A. Šležas (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 619). Žvalgytas iš viso bendras 2434,94 m² plotas ir fiksuoti XIX a. pabaigos–XX a. II pusės sluoksniai. 2009 m. Šv. Konstantino ir Šv. Michailo cerkvės šventoriuje, J. Basanavičiaus g. 27, archeologinius tyrimus vykdė E. Butėnas (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 507). Tyrimų metu ištirti du šurfai, žvalgyta apie 14,8 m² ploto dujotiekio trasa. Iš viso bendras 4,35 m² plotas. Fiksuoti supiltiniai XX–XXI a. pradžios sluoksniai, susiformavę cerkvės statybos metu, kuriuose rasta pavienių XVII–XIX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų.

2023–2024 m. žvalgomieji tyrimai buvo atliekami tik dalyje sklypo, kurioje planuojami darbai. Atsižvelgiant į tai, kad grunto kasimo darbai bus atliekami sklype, kuriame anksčiau tyrimai nevykdyti, tirtų šurfų vietos pasirinktos atsižvelgiant į esamus inžinerinius tinklus, užstatymą ir medžių vietas (1 pav.). Šurfuose 1 ir 19 aptikti XIX–XX a. I puse datuojamų mūrų fragmentai (M1, M2). Šurfe 1 atidengtas 50x40 cm dydžio mūro fragmentas (M1). Fragmentas nedidelis, stipriai apardytas, šalia jo įgriuvusios sienos (?) dalis (2 pav.). Mūrytas iš 26,5x10x5,2; ?x13,5x6; ?x12,5x6 cm dydžio, rusvos spalvos plytų, plytos rištos kalkių skiediniu, preliminariai datuojamas XX a. I puse. Šiame šurfe aptikta puodų ir puodynių fragmentų. Šurfo 19 ŠR kampe, po rudo grunto sluoksniu, 0,6–2,2 m gylyje, atidengtas mūro fragmentas (M2). Mūras 1,54x0,85 m dydžio, mūrytas iš 27,5x14x6,5 cm dydžio, gelsvos spal-

2 pav. XX a. I pusės mūras šurfe 1 iš P. M. Remenčiūtės nuotr.

Fig. 2. The masonry structure in test pit 1 (first half of the 20th century), viewed from the S.

3 pav. XIX a. mūras šurfe 19 iš V. T. Šimanausko nuotr.

Fig. 3. The masonry structure in test pit 19 (19th century), viewed from the W.

4 pav. Tyrimų metu aptikti ypatieji radiniai iš XIX–XX a. sluoksnių: 1 – Vokietijos kariuomenės uniformos saga; 2, 18, 20, 27 – pypkės galvutės fragmentai; 3, 4 – plombos; 5, 6, 9, 10, 23 – sagos; 7 – žibalinės lempos fragmentas; 8 – neaiškios paskirties dirbinys; 11 – butelio kamštelis; 12 – apkalėlis; 13 – 166? m. Jono Kazimiero šilingas; 14, 26 – pypkės vamzdelio fragmentai; 15, 16 – Vokietijos kariuomenės kariniai žetonai; 17, 21, 22 – monetos; 19 – rankena; 24, 25 – lango stiklo rėmo fragmentai. L. Kajotos nuotr.

Fig. 4. Special finds dating to the 19th–20th centuries: 1 – German military uniform button; 2, 18, 20, 27 – pieces of pipe bowl; 3, 4 – seals; 5, 6, 9, 10, 23 – buttons; 7 – an oil lamp fragment; 8 – an unknown artefact; 11 – a bottle stopper; 12 – a small fitting; 13 – a shilling of John II Casimir Vasa, minted in the 1660s; 14, 26 – fragments of pipe stem; 15, 16 – German military tokens; 17, 21, 22 – coins; 19 – a handle; 24, 25 – window frame fragments.

0 5 cm

vos plytų, plytos rištos kalkių skiediniu, preliminariai datuojamas XIX a. (3 pav.). Šiame šurfe daugiau archeologiškai vertingų radinių ar struktūrų neaptikta.

Tyrimų metu pašalinus paviršių dengusią asfalto dangą šurfuose 4–6, 10, 13, 16–20 atidengtas iš netašytų ir skaldytų (20x20x15–30x30x25 cm) dydžio akmenų sudėtas grindinys, kuris datuojamas XX a. Šurfuose 1–2, 16–17 nuo 1,1–1,5 m gylio tirtas pilko grunto su griuvenomis sluoksnis, kuris preliminariai datuojamas XVIII–XIX a. Didžioji dalis radinių iš šio sluoksnio datuojami XVIII a., tačiau pavieniai radiniai galėtų būti ir XIX a. Daugiausia aptikta koklių, puodynių ir puodų fragmentų. Šurfe 16 fiksuotas XX a. sluoksnis, kuriame iki 1 m gylio aptinka keramikos šukių, pypkės vamzdelis, XVII a. moneta, o giliau 1 m rasta pypkės galvutė, XVIII a. monetų ir du Antrojo pasaulinio karo Vokietijos karių žetonai (4:15–16 pav.).

Žvalgomųjų tyrimų metu nustatyta, jog didžiojoje sklypo dalyje glūdi XIX–XX a. suformuoti sluoksniai, kuriuose aptikta ir ankstyvesnių XVII–XVIII a. radinių. Įžemis pasiektas 19 šurfų 0,7–3,6 m gylyje. Šurfe 15 įžemis nepasiektas. Iš viso tyrimų metu rasta ir suinventorinta 585 XVII–XX a. datuojami radiniai. Iš jų – 558 buitinės ir statybinės keramikos radiniai, 27 ypatieji radiniai (4 pav.).

28 J. Basanavičiaus Street

Exploratory excavations carried out at 28 J. Basanavičiaus Street comprised twenty 2 x 2 m test pits covering 80 m^2 (Fig. 1). Test pits 1 and 19 revealed masonry structures M1 and M2 dating to the 19th–first half of the 20th century. M1, dating to the first half of the 20th century, was composed of brown-beige bricks 26.5 x 5.2 x 10, ? x 6 x 13.5, and ? x 6 x 12.5 cm in size and bound with lime mortar (Fig. 2). M2, dating to the 19th century, was composed of beige bricks 27.5 x 14 x 6.5 cm in size and bound with lime mortar (Fig. 3). Upon removing the old asphalt surface, test pits 4–6, 10, 13, and 16–20 unveiled a 20th-century pavement assembled from worked and natural stones (20 x 20 x 15–30 x 30 x 25 cm). Overall, the exploratory excavations identified that the majority of the site contained 19th- and 20th-century cultural layers with finds typical of the period, and a few that predate (17th–18th centuries; Fig. 4). The natural layer was reached in 19 test pits, at depths ranging from 0.7 to 3.6 m.

Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė

Stiklių gatvė 14

2023 m. Stiklių g. 14 sklype esančiame pastate, įrengiamo rūsio vietoje, buvo atlikti detalieji tyrimai. Jų metu ištirta viena 47,4 m^2 dydžio perkasa. Tirta perkasa patenka į Vilniaus senamiesčio 32 istorinio kvartalo teritoriją tarp Dominikonų, Stiklių, Vokiečių ir Žydų gatvių. Pastatas formavosi XV–XX a. II pusės laikotarpiu. Kampinį užstatymą formuojantis gyvenamasis namas su prekybinėmis patalpomis susiformavo iš 3 posesijų – 231, 232 ir 251, pats seniausias išlikęs užstatymas prie Žydų gatvės, kur esama gotikinių namo rūsių. Istorinės žinios apie pastatą siekia XVII a. II pusę, kai atskiri pastatai turėjo savo pavadinimus – „Keizanovska“, „Kaznovičiovska“, „Tymingovska“. Jis nukentėjo 1655–1661 m. karo metu ir per 1748 m. gaisrą. Po gaisrų pastatas vis buvo perstatomas. Po Antrojo pasaulinio karo, nugriovus Didžiosios sinagogos griuvėsius, buvo kapitaliai suremontuotas: įrengtos gelžbetoninės perdangos ir laiptinės, pakeistos stogų konstrukcijos ir keraminių čerpių danga, perplanuoti butai, išardytos krosnys.

Arčiausiai tirtos vietos daugiau informacijos suteikę archeologiniai tyrimai buvo vykdyti 2013 m. V. Veževičienės (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 387–392). Jų metu Stiklių g. 16 sklype ištirti